

Българските училища в Калифорния – добри дигитални практики
Анжела Георгиева

Bulgarian schools in California – good digital practices
Anzhela Georgieva

Abstract:

The report focuses on some of the Bulgarian Saturday and Sunday schools based in the state of California. The text outlines some important aspects of the establishment and development of these educational institutions, as well as the significant role they play in the life of the diaspora. The subject of the study is the transition from physical to online classrooms, necessitated by the pandemic but conceived-and in some places implemented-much earlier. The quantitative study, conducted in March 2023, presents the attitudes students towards the Bulgarian language and culture education conducted entirely in a digital environment.

Keywords: diaspora, Bulgarian schools abroad, online education, childhood in migration

For contacts: Anzhela Georgieva, New Bulgarian University, georgieva.an@abv.bg

ВЪВЕДЕНИЕ

Нарастващата мобилност, неограничената комуникация и динамичното движение на отделни индивиди или групи от хора, превръщат света в своеобразен културен дом, в който „другостта“ започва все по-успешно да се настанява и интегрира в мултикултурния живот.

Очаквано, всичко това води до формиране на нови (български) общества, които за кратък или по-дълъг период от време, пребивавайки на ново място, започват да изграждат свои общностни пространства, чрез които се обединяват и успешно поддържат връзка с родната страна.

В ядрото на всяка такава общностно-институционална система, като основополагащ елемент е поставен родният език. Без да бъде подценяван фактът, че едно от първите неща, които съпътстват успешната адаптация е овладяването на езика на страната-приемник, за диаспората – родният език остава израз на нейната идентичност и ярко проявление на силната връзка с България и „родния свят“.

Научаването на български език от поколенията родени и отглеждани в миграция, освен на семейната среда се поверява и на училищата зад граница, които възникват в отговор на онзи изконен възрожденски стремеж към знание и запазване на българския дух и идентичност. (Миланов 2006)

Разпилени между пет континента, тези училища представляват пъстро многообразие от структурни форми, но общото между всички тях е, че продължават да функционират и да се развиват, най-вече благодарение на усилията на родолюбиви българи, за които това не са просто училища, а „късче от България“, до което децата им да могат да се докосват. (Христова 2017: 247-257)

По своята структура българските училища зад граница следват познатия учебен модел – обучение, базирано в класна стая и по адаптирана програма, включваща усвояване на български език, литература, история и култура. (Кулов, Борисова 207: 99)

В отговор на изключително динамичното развитие на информационните и комуникационните технологии, които превърнаха дигиталността от екстра – в ежедневие (Стойкова, Иванова, Смрикаргов 2012: 149), и най-вече – заради предизвикателствата, пред които пандемията постави целия свят, все повече български училища зад граница вече имат опит и с обучението в онлайн среда.

Предмет на настоящето изследване е преходът от физическа към виртуална класна стая, „видян“ през погледа на ученици от български училища зад граница.

Основните изследователски задачи могат да бъдат формулирани като:

- Анализ на нагласата на учениците от българските училища зад граница, относно предпочитаната от тях форма на обучение

- Установяване на предимствата, недостатъците и възможностите, които онлайн обучението дава

- Посочване на добрите практики, прилагани в училищата, чиито ученици са анкетирани

За постигането на така формулираните задачи е проведено количествено изследване сред възпитаници на две български съботно-неделни училища, базирани в щата Калифорния. Изследването е осъществено през месец март 2023 г., под формата на анкета, разпространена чрез Google Forms. Изследователският период не е избран случайно, защото отбелязва точно три години от възникналата нужда към преминаване към онлайн учебна среда.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Преподаването на български език в Северна Америка има дълга традиция, която води началото си още от първите български училища, възникнали към църковните настоятелства, по инициатива на взаимоспомагателните комитети. Към момента Северна Америка е мястото с най-концентрирано присъствие на български училища зад граница.

Фокусът в настоящия доклад е поставен върху две български училища, базирани в щата Калифорния – Българско училище „Св. Паисий Хилендарски“ в гр. Ървайн и Българско училище „Св. св. Кирил и Методий“ в гр. Лос Анджелис.

И двете училища се придържат максимално към т.нар. „български образователен модел“, работят по специално създадени учебници за преподаване на български език в чужбина, както и с много авторски материали, подготвяни от самите учители, спрямо конкретните нужди на групата. Различното между двете е моментът, в който се е появила алтернативата, наречена „онлайн обучение“ в училищната програма. Докато в Българско училище „Св. св. Кирил и Методий“ в гр. Лос Анджелис преходът към виртуална класна стая е бил наложен, вследствие на пандемията, то част от учениците от Българско училище „Св. Паисий Хилендарски“ в гр. Ървайн са били обучавани в електронна среда, още към момента на основаването на училището.

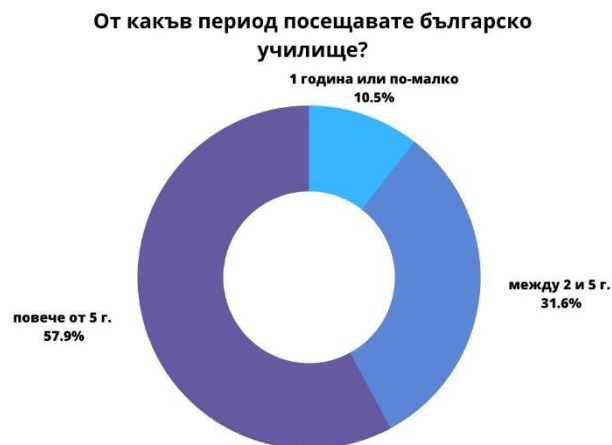
Анализ на резултатите от изследването

В проведеното през м. март 2023 г. се включват 38 респонденти – ученици от двете български училища, разпределени в четири възрастови групи (фиг.1). Най-много са респондентите на възраст 15-18 г. (39.5%), следвани от тези на възраст 11-14 г. (31.6%). Значително по-малко са учениците на възраст между 7 и 11 г. (18.4%),

а най-малко респонденти са посочили, че са на повече от 18 г. (10,5%). Получените резултати от първия въпрос не са изненадващи, тъй като най-многочислените групи и в двете училища са тези, с „големи“ ученици, които вече са завършили началния период на обучение по български език и продължават да надграждат знанията си в прогимназиален и гимназиален етап.

Фиг. 1. Възраст на респондентите

Фиг. 2. Период, от който респондентите посещават българско училище

Данните от въпрос №1 се потвърждават и от въпрос №2, които разделя респондентите на три групи, спрямо периода, от който посещават занятия в българско училище (фиг. 2). Най-много от отговорилите ученици се обучават в българско училище повече от 5 г. (57.9%). Посещаващите българско училище между 2 и 5 години са 31.6%, а най-малко са тези, които имат часове по български от около или по-малко от година – 10.5%. От тези данни може да се направи заключение, че посещаващите българско училище повече от 5 г. и голяма част от посещаващите между 2 и 5 г. са имали възможност да се обучават както във физическа класна стая, така и във виртуална такава, а в някакъв етап и в хибридно обучение. Съответно учениците, които са записани в българско училище в последната една година или по-малко са имали много малък (или никакъв) опит с обучението в онлайн среда.

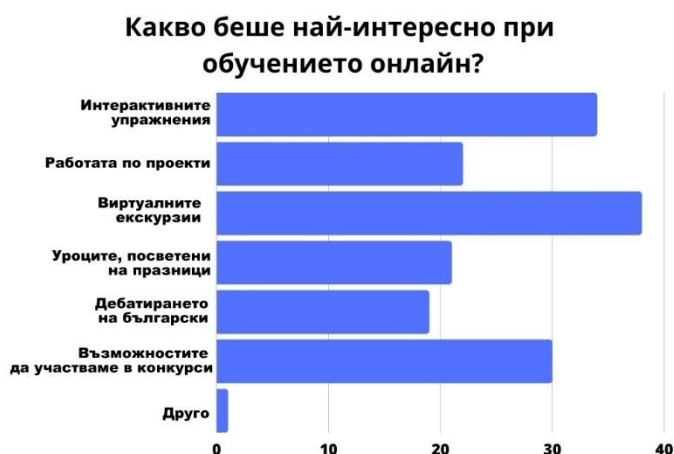

Фиг. 3. Предпочитана форма за провеждане на занятията

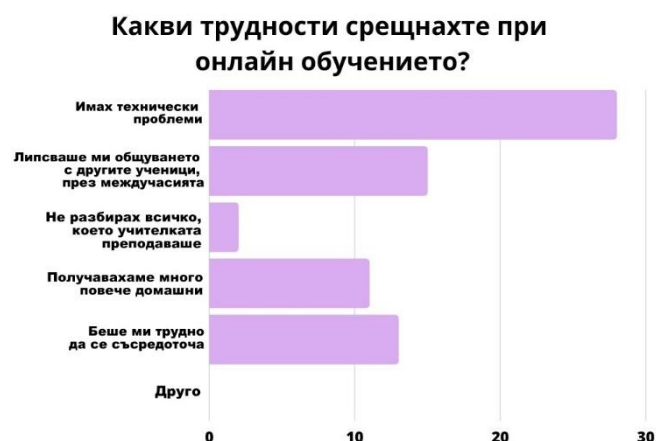
Особено интересни за изследването са отговорите на въпрос №3 „Как предпочитате да бъдат провеждани часовете в българското училище?“. Анализ на данните (фиг. 3) показва, че 41,1% от респондентите предпочитат да се обучават изцяло онлайн, други 47.3% харесват хибридната форма на обучение – възможност както за присъствени занятия, така и за онлайн участие в реално време. Само 7,8% от анкетиранияте ученици избират изцяло присъственото обучение, а 1 ученик (2,6%) е посочил, че не може да прецени коя от трите форми предпочита.

Допълвайки тези резултати, с получените отговори на въпрос №4 „Защо предпочитате тази форма на обучение?“, който дава възможност за кратък свободен отговор, може да бъде обобщено, че онлайн и хибридното обучение са предпочитани от повечето анкетирани ученици, защото:

- Позволяват гъвкавост и пълноценно организиране на времето – *„ако не се чувствам добре, не се налага да пропускам урок“*; *„не ми се налага да ставам час и половина по-рано, за да пътувам до сградата на българското училище“*; *„мога да се присъединя към класа ми по рисуване, който започва онлайн, след българското училище“*
- Осигуряват по-спокойна атмосфера – *„чувствам се по-спокойна, когато уча у дома“*; *„имам повече увереност“*; *„правя упражненията по-добре, защото нищо не ме разсейва“*; *„учителката има повече време, което да ни отдели и да отговори на въпросите ни“*
- Стеснява географските и времеви ограничения – *„това е единственият начин да уча български език, защото около мястото, в което живея няма българско училище“*; *„мога да уча български и когато гостувам на роднини от друг град, през почивните дни“*

Фиг. 4. Какво харесват респондентите в онлайн обучението?

Фиг. 5. Какви трудности са срещнали респондентите, по време на онлайн обучението?

Преди представянето на отговорите на въпроси №5 и №6 е важно да се отбележи, че онлайн обучението по време на пандемията, и към настоящия момент (по избор на част от учениците) протича във виртуална стая, базирана в Zoom, Google Meet или Vedamo. За обучението, учителите използват електронни учебници, авторски материали, образователната видео платформата ucha.se, както и софтуери за създаване на интерактивни игрови упражнения – WordWall и

Kahoot. Креативните учителски подходи, изглежда се харесват на учениците, ако вземем предвид отговорите на въпрос №5 „Какво беше най-интересно при обучението онлайн?“ Очаквано, респондентите са дали различни отговори, спрямо своите интереси (фиг. 4), като най-харесвани са „Интерактивните упражнения“ (89,4%), „Виртуалните екскурзии“ (100%) и „Възможността за участие в конкурси“ (78,9%). Именно участието в литературни и творчески конкурси на български език е още една от добрите практики, които следва да бъдат отбелязани, че са въведени по време на онлайн обучение и продължават към настоящия момент. Ученици от Българското училище „Св. П. Хилендарски“ – гр. Ървайн са носители на десетки награди, които са спечелили със свои приказки, есета, разкази и стихотворения, написани по време на занятията или за домашна.

Несъмнено онлайн обучението има много предимства и дава много допълнителни възможности, но е важно да се отбележат и неговите недостатъци, които учениците – респонденти приемат като трудности (фиг.5). Между изброените опции, най-голям брой респонденти са посочили, че са имали проблеми от техническо естество (73,6%), които обаче учители и родители, свидетелстват, че са били временни и отстранени. Като друга трудност, учениците посочват трудното съсредоточаване (34,2%), както получаването на повече домашни (28,9%). И двете проблемни точки не бива да бъдат подценявани и следва да им се обърне достатъчно внимание, за да бъдат онлайн занятията още по-пълноценни в бъдеще. Липсата на общуване със съучениците (през междучасията) е още една водеща трудност, която са изпитали 39,4% от респондентите. Това е един от основните негативите на виртуалните класни стаи, който трудно може да бъде преодолян, без допълнителни активности, именно заради това учителите практикуват възлагането на проекти, по които да се работи „в екип“, както и когато няма други пречки – организиране на тематични пикници, разходки или други срещи между учениците, обучаващи се изцяло в онлайн среда.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Обучението, базирано онлайн е сложен и динамичен процес, който води със себе си много предизвикателства, но и разкрива много възможности, чрез които да се обогати преподаването на български език. На база получените резултати от количественото изследване, може да се направи заключение, че учениците имат по-скоро положителна нагласа към онлайн обучението и са активни участници в него.

Важно е да се отбележи, че виртуалните класни стаи не следва да изместят изцяло физическите такива, а учителите съвсем не трябва да са поставени пред избора дали в едната, или в другата форма да преподават. В бъдещето, подчинено на технологиите, най-доброто, което може да се предложи е баланс, под формата на хибридно обучение.

Би било интересно изследването да се повтори, след известен времеви интервал, за да се изследва дали нагласите към онлайн обучението са различни, когато то е избор, а не единствена алтернатива. Представянето на добрите практики и предизвикателствата, през гледната точка на родителите и преподавателите също може да се превърне в обект на изследователски интерес и основа за още по-задълбочени изследвания по темата.

ЛИТЕРАТУРА

Кулов, Б., М. Борисова. Български училища зад граница. В: Пенчев, В. (Ред.) Културното наследство на миграцията. Модели на консолидация и институционализация на българските общности в чужбина. София: Парадигма, 2017, с. 99

Миланов, Е. Просветното дело сред българските общности зад граница. (Достъпен на: <http://falmis.org/knigi/prosvetnoto-delo-sled-bulgarskite-obshtnosti-zad-granica>), посетен на 12.04.2023 г., 12:45

Стойкова, В., А. Иванова, А. Смрикаров. Добри практики при е-обучение на студенти от дигитално поколение. В: Сборник „Научни трудове на Русенския университет“, т. 51, серия 3., 2012, с. 149

Христова, Е. Асоциация на българските училища в чужбина – история на възникването, основни дейности и работещ модел за успешни обществени отношения. В: Йовева – Димитрова, С. (Ред.) Българите в чужбина - толкова близо, толкова далече т.2. София: РОД, 2017, с. 247-257